

Izvorni znanstveni rad

UDK 821.163.42'282-4.09 : 82:93 Kalinski (497.5)

Primljeno 2022-10-21

Prihvaćeno za tisak 2022-11-10

IDILA I RASCJEP – POETOLOŠKI TEKSTOVI
IVE KALINSKOG O DJEČJEM PJSNIŠTVU 1992. - 2003.

Boris Beck, Zagreb

Sažetak

Tema ovog rada je analiza niza od devet tekstova Ive Kalinskog posvećena Smotri dječjega kajkavskoga pjesništva Dragutin Domjanić koja se održava u Svetom Ivanu Zelini, a članci su pisani susljedno iz godine u godinu od 1992. do 2003. te objavljeni u knjizi „Anatomija kmice ili Umjetnina teksta – zanos i tjeskoba“ (2004.). Riječ je o poetološkim zapisima u kojima Kalinski iznosi razna zapažanja o dječjim pjesničkim tekstovima iz kojih će se izlučiti njegova polazišta kako bi se dobio uvid u njegovu deskripciju i preskripciju poezije osnovnoškolaca. Kao što znanstvena literatura i predviđa, većina pjesama tematizira najužu okolinu djece, od obitelji, kuće i dvorišta, preko krajolika, flore i faune zavičaja, do otvaranja tema rada i prolaznosti. Na taj se način zavičajnost očituje kao sržni topos dječje poezije, značajna zbog konstituiranja njihova identiteta, a pretjerano prisutna zbog njihova kratkog i suženog životnog iskustva. No dok znanstvena literatura dječje tematiziranje zavičaja ne propituje s estetskih stajališta, Kalinski progovara i o neizbježnoj klišeiziranosti i recikliranju ustaljenih pjesničkih oblika u dijelu dječjega korpusa. Nadalje, iako drugi istraživači dječje poezije ne vide da bi izvan obzora zavičajnosti, bilo u sadržajnom, bilo u formalnom pogledu, moglo biti nekih iskoraka, Kalinski i tu izaziva uvriježeni pristup. Naime, na nizu primjera ukazuje na inovativnost tema (socijalnih, emocionalnih, duhovnih) te na originalne pjesničke postupke, kako u kompoziciji, tako i u leksiku koji odstupa od tradicionalnog rekvizitarija. Kalinski tako argumentira da se u uspješnijim pjesmama očituje raskol i u pjesničkom subjektu i u umjetninama, koji odvodi pjesničko stvaralaštvo mladih u smjeru misaonosti, a ukazuje na postmoderni senzibilitet. Zaključno, Kalinski daje u svojim tekstovima koherentnu i dosljednu poetiku kajkavskog dječjeg pjesništva koje je utemeljeno u zavičajnosti, ali se kod osviještenih autora uspostavlja emocionalna veza između izraza i sadržaja, čime nastaju autentični tekstovi koji silaze s utabanih putova te afirmiraju autentični dječji glas kao pjesnički i idejni novum.

Ključne riječi: zavičajnost; kajkavština; djeca; poezija; postmodernizam

1. Ivo Kalinski i Smotra dječjega kajkavskog pjesništva

Tema ovog rada je analiza niza od devet tekstova Ive Kalinskog posvećena Smotri dječjega kajkavskoga pjesništva *Dragutin Domjanić* koja se održava u Svetom Ivanu Zelini, a članci su pisani susljedno iz godine u godinu od 1992. do 2003. te objavljeni u knjizi *Anatomija kmice ili Umjetnina teksta – zanos i tjeskoba*.¹ Riječ je o poetološkim zapisima u kojima Kalinski iznosi razna zapažanja o dječjim pjesničkim tekstovima iz kojih će se izlučiti njegova polazišta kako bi se dobio uvid u njegovu deskripciju i preskripciju poezije osnovnoškolaca.

Ivo Kalinski je stručnjak za kajkavsku leksikografiju i dijalektologiju, urednik brojnih knjiga, antologija i zbornika, kao i biblioteka *Dragutin Domjanić* i *Ignac Kristijanović*, a također je uređivao i časopis *Kaj* od 1983. do 1990., čemu valja pridodati i njegov značajan književni rad.² Riječ je, dakle, o poznavatelju jezika, ali i o autoru koji na njemu kreativno stvara, koji se „sustavno bavi poetikom i jezikom suvremene kajkavske književnosti“, čemu je upravo ovdje analizirana knjiga značajni prinos.³ Božica Pažur je smatra „polazišnom, temeljnom i in- struktivnom“ studijom za „razmatranje recitalne kajkavske postmoderne“, kao „pjesništva u rascjepu“ koje je osobito karakterizirano „desentimentaliziranim kodom, re-semantizacijom povijesti i jezičnog iskustva te samodokidanjem tragova – teksta.“⁴ Budući da je znatan dio knjige posvećen upravo dječjem stvaralaštvu, ovdje će se prikazati na koji ga način Kalinski vidi i ocjenjuje.

2. Dječja književnost i stvaralaštvo djece

Književno stvaralaštvo djece usko je povezano s dječjom književnošću koja predstavlja „književno stvaralaštvo prilagođeno mlađima, namijenjeno kućnom,

---

¹ Ivo Kalinski. 2004. *Anatomija kmice ili Umjetnina teksta – zanos i tjeskoba*, Pučko otvoreno učilište. Sveti Ivan Zelina, str. 9-37.

² Između ostaloga objavio je zbirke kajkavskih stihova *Pha kaj* (1979.) i *Valtakt i lajno* (1984.), monografiju *Poetika i jezik kajkavskih pjesama Dragutina Domjanića* (1988.), zatim knjige poezije na standardnom hrvatskom jeziku *Kristalni aed* (2005.), *Lollo* (2008.), *Nemir podvornika Szerbe* (2009.), *Četverolisni četveropreg* (2010.), *Apidiktorka* (2017.), zbirke kratkih priča *Ono drugo more* (2006.), *Gle, kako lijep dan!* (2011.), te romane *Leti, frizbi, leti!* (2013.) i *Agnes, Dock Duck i ostali* (2015.). U esejističkim zbirkama *Kiborg kao emotivni alien* (2009.) i *Kiborg kao emotivni alien II* (2017.) također tematizira dječje pjesništvo s kajkavskih smotri (u čak 14 eseja).

³ Kalinski, Ivan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29948>. Pristupljeno 9. 11. 2022.

⁴ Pažur, Božica. 2005. „Anatomija kmice Ive Kalinskoga – jednadžba kajkavske postmoderne“. *Gazophylacium*, god X, br. 3-4, str. 52

predškolskom i školskom odgoju⁵, odnosno „sastoji se od pisanih djela i popratnih ilustracija napravljenih za zabavu ili pouku mladih.“⁶ Dječja književnost pojavljuje se relativno nedavno ako se uzme u obzir drevnost umjetnosti riječi, a povezana je s promjenama u percepciji djetinjstva, koje je evoluiralo od nečeg nevažnog u očima odraslih, do ključnog za formiranje svake osobe, kako danas mi smatramo. Majhut piše da su „društveno povijesne promjene dovele do prepoznavanja djeteta kao neovisne pojave“, što je opet „dovelo do promjene implicitnog čitatelja i stvaranja dječje književnosti.“⁷ Na taj je proces svratila pažnju studija *L'enfant et la vie familiale sous L'Ancien Regime (Dijete i obiteljski život za Staroga poretka)* francuskog povjesničara mentaliteta i svakodnevice Philippea Ariesa, objavljena 1960. godine, a opsežno prikazana u knjizi Marijane Hameršak.⁸

Kajkavska dječja književnost ima dugu tradiciju, još od Jurja Dijanića i Antona Vranića,⁹ a važno je istaknuti pionirski rad i središnju ulogu u valorizaciji dječje književnosti Jože Skoka, od 1978. do 1999. profesora na Katedri za noviju hrvatsku književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, supokretača časopisa *Umjetnost i dijete*, glavnog urednika časopisa *Radost*, antologičara starije i novije hrvatske kajkavske i dječje književnosti, primjerice *Izvori i izbori iz hrvatske dječje književnosti* (2007.).¹⁰ Skokovi kriteriji za uvrštavanje pjesama u antologije, između ostalih, obuhvaćaju želju da se pjesništvo promatra iz pjesnikovih „umjetničkih stremljenja i dostignuća, a ne s izvanjskih estetskih pozicija“, da mu je bila bitna „mogućnost neposredne estetske komunikacije sa suvremenim čitateljima“, da je osim „tradicionalne (deskriptivno-narativne i emotivne didaktičke) dječje pjesme“ uvrštavao kao ravnopravne i „suvremene tekstove koji se odlikuju ‘ritmičko-leksičkom nesputanošću, razigranom fantazijom i modernom metaforikom“ te da mu nije bio bitan samo „tematsko-motivski raspon dječje pjesme“ nego i „dječji spontan, otvoren i neposredan doživljaj svijeta“ koji „govori isključivo jezikom bliskim dje-

⁵ Dječja književnost. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15567>. Pristupljeno 9. 11. 2022.

⁶ <https://www.britannica.com/art/childrens-literature>. Pristupljeno 9. 11. 2022.

⁷ Majhut, Berislav. 2005. *Pustolov, siročić i dječja družba: hrvatski dječji roman do 1945*. Zagreb. FF press, str. 76.

⁸ Hameršak, Marijana. 2022. *Pričalice: o povijesti djetinjstva i bajke*. Algoritam. Zagreb. U knjizi autorica navodi Hughu Cunninghama koji tvrdi da je Aries čitatelje „uspio uvjeriti da djetinjstvo ima povijest; da se tijekom vremena i u različitim kulturama ujedno mijenjaju i predodžbe djetinjstva i iskustvo bivanja djetetom“, str. 10.

⁹ v. Jembrih, Alojz. 2001. „Djelo Jurja Dijanića i Antona Vranića kao odraz prosvjetiteljstva u kajkavskoj dječjoj književnosti“. *Zbornik radova sa znanstvenog skupa 200 godina kajkavske dječje književnosti*. Zagreb, 10. studenoga 1999. (ur) Alojz Jembrih. Varaždin – Donja Stubica, str. 17-81.

¹⁰ Skok, Joža. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56464>. Pristupljeno 11. 11. 2022.

tetu“ ,pri čemu dijalektalne stihove smatra „motivskim osvježanjem“ i „artističkom mogućnošću za nove ritmičke i leksičke varijacije.“¹¹

Stvaranje dječjeg čitatelja izazvalo je posljedično i nastanak dječjeg autora, a kao pretpostavke za književno stvaralaštvo djece Hranjec navodi „otvorenost prema svijetu“, „traženje vlastitog odgovora (a ne roditeljevog, nastavnikovog) na vlastita vitalna pitanja“, „kritičnost, osjetljivost na probleme u neposrednom okružju“ i „slobodnu igru mašte.“¹² Što se samog odabira kajkavskog tiče, Težak kaže da su „najsnažnija doživljavanja najmlađih uvijek tijesno vezana uz zavičajnu riječ i zavičajnom riječju najbolje se mogu izraziti,“¹³ a u skladu s tom temeljnom odrednicom lokalizacije Hranjec¹⁴ nabraja dvanaest motivskih cjelina kajkavskog pjesništva djece: dom, kao djetetu najbliži prostor; *dvorišće* i *grunt* s domaćim životinjama; zavičaj s lokalnom topo-hidronimikom; priroda s mjesnom florom i prirodnim pojavama; životinjski svijet; obitelj i bližnji kao uski socijalni krug; običaji kao izvor etnografskih tema; rad koji uvodi socijalne teme; prolazak starog koje nadomješta novo kao izvor nostalgije; škola i igra kao iskaz infantilizma; ljubav među vršnjacima; domovina; na koncu tog popisa autor uvjetno navodi i *misaone pjesme* kao mogući segment pjesništva djece, no izražava sumnju da ona mogu u tom području dati nešto relevantno.

Mimo tih grozdova motiva istraživači su već uočili određenu izravnost života djece, koja zbog svoje mladosti nisu toliko izložena književnopovijesnim utjecajima, zbog čega se u njihovim pjesničkim tekstovima nalazi „osobno doživljavanje stvarnosti“¹⁵ te se može govoriti o „posebnoj asocijativno-ekspresivnom polju dječjega kajkavskog pjesništva“¹⁶ koje katkada ulazi u ludizam, odnosno „kerempuhovskozafkantska razmišljanja.“¹⁷ Pjesničko stvaralaštvo djece, dakle, iako relativno nov fenomen, s jedne se strane naslanja na književnost za djecu, što se kreće između polova zabave i pouke, ali ono ima i vlastite osobine jer se kreće unutar dječjeg svijeta, limitiranog prostorom i spoznajom, ali s mogućnošću svježih uvida, a uklopljeno u postmodernističke tendencije.

¹¹ Hranjec, Stjepan. 2016. „Joža Skok, antologičar dječje književnosti“. U: *Joža Skok / Prilozi povijesti hrvatske kajkavske i dječje književnosti. Zbornik radova u povodu 85. obljetnice autorova rođenja.* (prir.) Ernest Fišer. Tonimir. Varaždinske Toplice, str 341

¹² Hranjec, Stjepan. 1995. *Hrvatska kajkavska dječja književnost.* Zrinski. Čakovec, str 58.

¹³ Težak, Stjepko. 1974. „Zavičajna riječ, poezija i djeca“. U: *Zbor malih pjesnika. Dani kajkavske riječi Zlatar 74, Zlatar, nepaginirano.*

¹⁴ Hranjec, *Hrvatska kajkavska dječja književnost*, v. 68-80.

¹⁵ Fišer, Ernest (ur). 1976. *Antologija hrvatskog dječjeg kajkavskog pjesništva.* Kaj 3-5, str. 7.

¹⁶ Fišer, Ernest. 1981. *Hrvatsko dječje kajkavsko pjesništvo.* U: *Dekantacija kajkaviana.* Revija. Osijek, 62-63.

¹⁷ Kalinski, Ivo. 1972. „Nekoliko naznaka o dječjoj kajkavskoj dijalektalnoj lirici“. *Kaj*, 2, str. 24.

3. Zavičaj i rascjep

Zavičajnost se u pjesništvu očituje „u znaku jezično-stilske raznolikosti i specifične tematike“ jer pjesnički subjekt uvijek ima „zavičajni, nacionalni i kulturni identitet zasnovan na jeziku, prostoru, povijesti i kulturi.“¹⁸ Kalinski u svojim prikazima dječjeg pjesništva uvijek počinje upravo od prikazane zavičajnosti, no višekratno ukazuje na nekreativno prikazivanje zavičaja, pri čemu se radovi „kreću stazama uhodane rekvizitne amblematike i prepoznatljivih općih klišeja,“¹⁹ jer dolazi do „ponavljanja i variranja uvijek istih, izlizanih motivsko-tematskih šablona i najbanalnijeg rimarija.“²⁰ Već se iz njegova nasumičnog navođenja tipičnih riječi vide uobičajeni motivski krugovi kako su prethodno pobrojani – dom (*hižica, lampaš...*), obiteljski krug (*mamica, dedek, babica...*), dvorište (*pesek, pure, kokot...*), lokalni krajolik (*bregi, trsje, klet, cesta, šuma, gaj...*), flora i fauna (*fliček, cvet, metulj...*), prirodne pojave (*veter, zima, jesen, dešč, sonce...*), a tome se može pribrojiti i „zazivanje i stihovno redanje etnografske/etnološke baštine.“²¹

Prostor zavičajnosti i inače je u hrvatskoj književnosti „ključna kategorija“²² te se unutar nje stvara pojam *zavičajnog subjekta*,²³ no u većini dječje poezije predstavljene na Smotri dječjega kajkavskog pjesništva u analiziranom razdoblju bio je korišten „standardni motivski repertoar,“²⁴ što ukazuje na „površnost dojma.“²⁵ S tim u svezi Kalinski opetovano iznosi sumnju da je riječ o nedovoljnom angažmanu nastavnika ili pak o njihovu pretjeranom usmjeravanju jer su nastavnici „skloni zadavati tematske okvire iz općeg svijeta stvari i pojava, iz elementarnih pora življenja.“²⁶ On također iznosi tezu da su banalnost sadržaja i banalnost forme povezani zato što upravo zbog „pojačavanja ritamske strane, rimovanja, zvuka i boje“ dolazi do „zapostavljanja sadržaja pjeva“ te djeca „ulaze

¹⁸ Vrcić-Mataija, Sanja i Troha, Jasminka. 2016. „Zavičajnost u hrvatskoj dječjoj književnosti“. *Magistra Iadertina*, 11(1), str. 134.

¹⁹ Kalinski, 2004., str. 9

²⁰ Kalinski, 2004., str. 12

²¹ Kalinski, 2004., str. 22

²² Brešić, Vinko. 2004. *Slavonska književnost i novi regionalizam*. Osijek. Matica hrvatska, Ogranak Osijek, str. 31.

²³ v. Sablić Tomić, Helena i Rem, Goran. 2003. *Slavonski tekst hrvatske književnosti*. Zagreb: Matica hrvatska.

²⁴ Bošković, Ivan. 2012. „Splitska dječja književnost: nekoliko impresija kao poticaj za razgovor (na marginama knjige *More vedrine* i splitskih dječjih časopisa“. U: *1. i 2. okrugli stol: Zavičajnost u knjigama za djecu i mlade*. (ur.) Grozdana Ribičić i Vesna Mihanović. Split. Gradska knjižnica Marka Marulića, str. 57.

²⁵ Kalinski, 2004., str. 20

²⁶ *ibid.*

u svijet odraslih s pomoću njihovih kalupa.²⁷

Iako je, dakle, zavičaj ključno mjesto za formiranje svakog identiteta – bilo da je to „mjesto rođenja i odrastanja vezano za zemljopisno“ ili „mjesto sigurnosti koje ne treba napuštati“, a možda se čak očituje i kao „emocionalni, unutrašnji zavičaj kojega gradimo tijekom cijeloga života“ – koji je u svakom slučaju „čvrsta točka koja nam služi poput orijentira na životnim putovanjima“ i služi kao „ishodište i mjesto povratka“ jer „daje smisao onome što činimo“,²⁸ zavičaj se ne realizira u svim svojim mogućnostima zbog „discipliniranja mašte“ djece koja „proizvodi samo neuspjele kopije prijašnjeg.“²⁹ No ocjena Kalinskog, iako stroga, nije negativna jer on ustrajno računa na to da postoji „osobni, misaoni i doživljajni, dakle i kreativni svijet naših osnovnoškolaca“,³⁰ a on uvijek na neki način nađe put do izraza. Kalinski tako uočava teme koje izazivaju napuklinu u idili zavičaja, kao u slučaju teme rata, kada se „taj bivši, ali sretan pjesnički svijet, premeće u gorčinu životnog iskustva“³¹ ili kada je riječ o ekologiji, pri čemu se kod djece javlja „razočaranost odnosom ljudi prema okolišu.“³²

Riječ je o očitom rascjepu u dječjoj svijesti koji je Kalinski eksplicirao i na drugim mjestima, što je kritika već uočila, odnosno o situaciji kad se „bezgranična emotivna odanost zavičaju iskazuje kao vid svojevrzne iskrene idealizacije“,³³ no dolazi do sudara maštarije i životnih iskustava, što je razvidno ne samo u novim temama nego i u fakturi pjesme koja odstupa od tradicionalnih obrazaca. Dolazi do toga da se dječja književnost više ne promatra kao „pasivni odraz mijena vrijednosti i koncepcija djeteta“, to jest slike djetinjstva, nego postaje sredstvo kojim „reguliramo naš odnos prema jeziku i slikama kao takvim.“³⁴ Riječima Kalinskog, „mlado senzibilizirano biće počne se ozbiljno suočavati sa životnim problemima svojstvenima odraslima,“ pri čemu se „opisnost svodi na najmanju moguću mjeru.“³⁵ Iako je ukazao na klišeiziranost većine dječjih stihova, Kalinski uočava i pozdravlja dječji „stalni napor da se izađe iz ‘preuzete’ uokvirenos-

²⁷ Kalinski, 2004., str. 13

²⁸ Halačev, Slavenka. 2013. „Zavičajni priručnici za učenike – put od zavičajnih do nacionalnih vrijednosti“. U: 3. *okrugli stol o zavičajnosti u knjigama za djecu i mlade: Baština Splitsko-dalmatinske županije u knjigama za djecu i mlade*. (ur.) Grozdana Ribičić i Vesna Mihanović. Split. Gradska knjižnica Marka Marulića, str. 19.

²⁹ Kalinski, 2004., str. 13

³⁰ *ibid*, str. 12

³¹ *ibid*, str. 9

³² *ibid*, str. 19

³³ *ibid*, str. 17

³⁴ Rose, Jacqueline. 1984. *The Case of Peter Pan: Or the Impossibility of Children's Fiction*. London. Macmillan, str. 139.

³⁵ Kalinski, 2004., str. 26

ti“ jer on ukazuje na „stvaralačku zabrinutost nad uočenim raskolom između prošlosti i sadašnjosti.“³⁶ Osim već navedenih tema rata i zagađenja, što izvire iz raskola između idile djetinjstva i realnosti odraslih, Kalinski uočava u poeziji osnovnoškolaca i socijalne teme poput odnosa bogatstva i siromaštva, „sociološko raslojavanje na relaciji ruralnog i urbanog,“³⁷ kao i temu ljubavi, doduše „više s priznanjem stida nego intime,“³⁸ a zatim i tematiziranje „neumoljivosti prolaznosti života, njegove tragičnosti“³⁹ pa čak i „čežnje prema nečem okultnom, prema astralnom, zapravo prema božanskome.“⁴⁰

Kalinski posebno pohvaljuje dječje stvaraocce koji ne odstupaju samo od klišeiziranih tema nego i od uobičajenih pjesničkih oblika, pa tako uočava pjesmu što govori o „tamnijoj strani života“, odnosno o „razbacanim iskustvenim zrnima odraslih“, koja nije u rimi nego se čitatelju obraća „ogoljenom stihovnom formom i najnužnijim odgovarajućim leksikom nadmoćne crnoće.“⁴¹ O drugoj pjesmi, pak, pozitivno se izražava zbog „inverzije događanja stihom“, zato što se „već na početku pjesme kazuje ono što bi se radnjom očekivalo na kraju“, odnosno umjetnina „otpočne stresnom konstatacijom, a privodi kraju – uvjetovanim razmišljanjima i proživljenim sentimentima.“⁴² Kalinski izdvaja i dječju autotematiku pjesmu, u kojoj se razmatra napor pisanja samog, te u njoj nalazi „dječju začudnost nad bjelinom papira, kad je teret neizrecivog pretočen u slova neispisana teži i grublji od moguće poruke.“⁴³

Unatoč ponekoj inerciji obrazovnih ustanova, za koju Kalinski sumnja kako „suzuje prostor stihovne slobode,“⁴⁴ još uvijek se, smatra on, može ostvariti „dječja pjesnička pustolovina;“⁴⁵ Kalinski smatra da „rijetki, ali osviješteni“⁴⁶ mladi umjetnici uspijevaju „iznošenjem vlastitog osjećaja dodirnuti vječnu temu samouplit[a]nosti o življenju i prolaznosti svega,“⁴⁷ odnosno ostvaruju „spontane emocionalne veze izraza i sadržaja.“⁴⁸ Na taj način on tumači dječje poetske radove „kao mjesta pregovora i zagovora, a ne tek odraza neovisno o njemu skovanih vrijed-

³⁶ *ibid.*, str. 12-13

³⁷ *ibid.*, str. 34

³⁸ *ibid.*, str. 32

³⁹ *ibid.*, str. 33

⁴⁰ *ibid.*, str. 36

⁴¹ *ibid.*, str. 23

⁴² *ibid.*, str. 21

⁴³ *ibid.*, str. 15

⁴⁴ *ibid.*, str. 20

⁴⁵ *ibid.*, str. 21

⁴⁶ *ibid.*, str. 19

⁴⁷ *ibid.*, str. 13

⁴⁸ *ibid.*, str. 20

nosti, ideja i vizija djetinjstva⁴⁹ zbog čega im se može pristupiti “ne samo kao izoliranim estetičkim proizvodima, nego i kao kulturnim proizvodima koji utječu na društvenu klimu koja ih okružuje,⁵⁰ što potvrđuje tezu o „fenomenu prerastanja dječje poetike u dječjoj dobi,⁵¹ i potvrđuje inherentnu vrijednost stvaralaštva mladih, koja je u tome da „svijet pred nama otvara problemskim alternacijama.“⁵²

4. Zaključak – polemičnost i afirmacija

U devet tekstova posvećena Smotri dječjega kajkavskoga pjesništva *Dragutin Domjanić* u Svetom Ivanu Zelini, pisanima od 1992. do 2003, a objavljenima u knjizi *Anatomija kmice ili Umjetnina teksta – zanos i tjeskoba* Ivo Kalinski iznosi poetologiju kajkavske poezije osnovnoškolaca. Kao što znanstvena literatura i predviđa, većina pjesama tematizira najužu okolinu djece, od obitelji, kuće i dvorišta, preko krajolika, flore i faune zavičaja, do otvaranja tema rada i prolaznosti. Na taj se način zavičajnost očituje kao sržni topos dječje poezije, značajna zbog konstituiranja njihova identiteta, a pretjerano prisutna zbog njihova kratkog i suženog životnog iskustva. No dok znanstvena literatura dječje tematiziranje zavičaja ne propituje s estetskih stajališta, Kalinski progovara i o neizbježnoj klišeiziranosti i recikliranju ustaljenih pjesničkih oblika u dijelu dječjega korpusa.

Nadalje, iako drugi istraživači dječje poezije ne vide da bi izvan obzora zavičajnosti, bilo u sadržajnom, bilo u formalnom pogledu, moglo biti nekih iskoraka, Kalinski i tu izaziva uvriježeni pristup. Naime, na nizu primjera ukazuje na inovativnost tema (socijalnih, emocionalnih, duhovnih) te na originalne pjesničke postupke, kako u kompoziciji, tako i u leksiku koji odstupa od tradicionalnog rekvizitarija. Kalinski tako argumentira da se u uspješnijim pjesmama očituje raskol i u pjesničkom subjektu i u umjetninama, koji odvodi pjesničko stvaralaštvo mladih u smjeru misaonosti, a ukazuje na postmoderni senzibilitet Zaključno, Kalinski daje u svojim tekstovima koherentnu i dosljednu poetiku kajkavskog dječjeg pjesništva koje je utemeljeno u zavičajnosti, ali se kod osviještenih autora uspijeva uspostaviti emocionalna veza između izraza i sadržaja, čime nastaju autentični tekstovi koji silaze s utabanih putova te afirmiraju autentični dječji glas kao pjesnički i idejni *novum*.

⁴⁹ Hameršak, str. 35.

⁵⁰ Levander, Caroline F. i Carol J. Singley. 2003. “Introduction”. U: *American Child: Cultural Studies Reader*. New Brunswick, New Jersey i London. Rutgers University Press, str. 6.

⁵¹ Pažur, Božica. 2001. „Dječje kajkavsko pjesništvo u časopisu Kaj – književni korpusi i metodološke naznake“. *Zbornik radova sa znanstvenog skupa 200 godina kajkavske dječje književnosti*. Zagreb, 10. studenoga 1999. (ur.) Alojz Jembrih. Varaždin – Donja Stubica, str. 94.

⁵² Kalinski, 1972., str. 24

IDYLL AND FISSURE – IVO KALINSKI'S POETOLOGICAL TEXTS ABOUT CHILDREN'S POETRY 1992 - 2003

By Boris Beck, Zagreb

SUMMARY

The topic of this paper is the analysis of a series of nine texts by Ivo Kalinski dedicated to the Dragutin Domjanić Festivity of Kajkavian Children's Poetry, which is held in Sveti Ivan Zelina. The articles were written each year from 1992 to 2003 and published in the book "Anatomija kmice ili Umjetnina teksta – zanos i tjeskoba" (2004). These are poetological articles in which Kalinski makes various observations about children's poetic texts, from which his starting points will be extracted in order to gain insight into his description and prescription of elementary school children's poetry. As the academic papers predicts, most of the poems thematize the closest environment of children, from family, house and yard, through the landscape, flora and fauna of the homeland, to the opening of themes of work and transience. In this way, nativeness is manifested as the core topos of children's poetry, significant because of the constitution of their identity, and excessively present because of their short and narrow life experience. But while the academic papers do not question children's thematization of the homeland from an aesthetic point of view, Kalinski writes about it and evaluates such works. Although other researchers of children's poetry do not see that there could be any steps beyond the horizon of nativeness, either in terms of content or form, Kalinski challenges the traditional approach here as well. Namely, in a series of examples, he points to the innovation of themes (social, emotional, spiritual) and to original poetic procedures, both in composition and in the lexic that deviates from the traditional props. Kalinski thus argues that in the more successful poems there is a split in both the poetic subject and the art, which leads the poetic creativity of young people in the direction of reflection, and points to a postmodern sensibility. In conclusion, in his texts, Kalinski provides a coherent and consistent poetics of Kajkavian children's poetry, which is based on nativeness, but conscious authors manage to establish an emotional connection between expression and content, which creates authentic texts that move off the beaten and uninteresting paths and affirm the authentic children's voice as a poetic and conceptual novelty.

Key words: nativeness; Kajkavian; children; poetry, postmodernism